

לפרשת ניצבים – תשע"ו

הנסתרות והנגלות

דני גינזבורג

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת

מקשה האברבנל: 'הנסתרות לה' אלקינו וגו', הוא מאמר נאמר זולת מקומו בין שנפרש אותו כדברי הרמב"ם (מורה נבוכים פכ"ו) שטעמי המצוות הם נסתרות ולה' אלקינו, ושפעולתם וקיומם הם נגלות והם 'לנו ולבנינו עד עולם', ובין שנפרש אותם כדברי הרמב"ן, וזולתו מהפרשנים, שהחוטאים בנסתרות ענשם בידי שמים, וזהו 'לה' אלקינו', אמנם אם חטאו בנגלות - 'לנו ולבנינו' להענישם על פי בית דין בכל דברי התורה הזאת - כדכת': 'לעשות את כל דברי התורה הזאת' - באיזה אופן שיפורש הכתוב, יהיה בלתי נכון עם הקודם."

אך מצינו שרש"י פירש את הקרא דנן כיאות לכתיבה כאן, שהרי היא מענה משה רבינו לטענת בני ישראל על חומרת הברית ערבות שנדרשה מהם, כאומר: "הנסתרות לה' אלקינו', ואם תאמרו: מה בידינו לעשות? אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד, שנאמר) כט יז: (פן יש בכם איש ..) אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבוד את אלהי הגויים, (ואחר כך) שם כא: (וראו את מכות הארץ ההיא וגו', והלא אין אדם יודע טמונותיו של חבירו, אין אני מעניש אתכם על הנסתרות 'שהן לה' אלקינו', והוא יפרע מאותו יחיד, אבל הנגלות 'לנו ולבנינו' לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם, יענשו את הרבים."

וכן מצינו שפירש הספורנו 'את טעם זה הקרא כאן, באומר: "הנסתרות לה' אלקינו', אף על פי שאמרתי ש'אתם נצבים כלכם לפני ה', שלא יוכל אדם להטעותו, והוא יפרע מן הבוגד, הנה זה בנסתרות לבד. והנגלות לנו ולבנינו עד עולם', אבל בנגלות, הדבר מוטל עלינו ועל בנינו, וראוי לנו 'לעשות את כל דברי התורה הזאת', לענוש החוטאים, ולעשות בהם משפט כתוב."

מבאר הרב יהודה קופרמן את סיפא פירוש הספורנו: "ואין הכוונה לעשיית מצוות התורה ומשפטיה, הרי שהפסוק כולו עוסק בתורת הענישה."

אגב אורחא, על אף הפירוש שהביא האברבנל לרמב"ן, שבדרכה גם הלך רש"י, הוסיף הרמב"ן: "ועוד בדרך הפשט, כי 'הנסתרות' הם החטאים הנסתרים מן העושים אותם) ולא מן הזולת, (כמו) תהלי' יט יג ('שגיאות מי יבין מנסתרות נכני', יאמר: הנסתרות לה' לבדו הם, אין בו עון אשר חטא; אבל הנגלות שהם הזדונות, 'לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת' חוקת עולם, שכך קבלנו) כט יד ('את אשר יש פה עמנו היום.. ואת אשר איננו פה עמנו היום', לדורות עולם. ולפי שהביא באלה לעשות את כל המצוה, הוציא מן החרם העושה בשגגה שלא יתקלל באלה הזאת."

מצינו שה' אור החיים הקדוש' גם הבין כוונת אומר 'הנסתרות לה'.. והנגלות לנו', כביאור לכניסת בני ישראל לזה הברית ערבות, באומר: "פירוש: היא תשובת ישראל למשה, שהנסתרות לא יתחייבו בהם, אבל הנגלות קיימו וקבלו עליהם הערבות. ואומר 'לבנינו עד עולם', כאן קבלו עליהם ועל זרעם כמו שהתנה משה בפס' יג: 'ולא אתכם וגו'."

יפה פירש ה' אור החיים הקדוש' את חכמת דברי משה להביאם לקבלת זה האלה והערבות, בנתינת טעם) כט יב: ('למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך

לאלקים ' : " פירוש טעם שאני מבקש להרבות בענשים ובאלות הוא ' למען הקים אותך לו לעם ' ... שלא יאמר אדם : למה עשה ה' כה לעבדיו להכביד עלם לחיבם במעשה הזולת , לזה אמר כי אלקים חשבה לטובה , ' למען הקים אותך לו לעם ' , פרוש שזולת זה יהיו ישראל חוזרים לאחוריהם , היום יפשע אחד בקלה ולמחר בחמורה , והיו נשמטים מעדת הקדשה מעט מעט עד שיפשע ישראל מהיות עם ה' , ובמה שעשאם ערבים יתנו לב העובר עברה אחת קלה כחמורה ויתקימו לעם סגלה. " הא למדת שכל מעשה ה' אינו אלא לטובתנו להקימנו.